

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Kertészettudományi Intézet

ÖSSZEFOGLALÓ

Készítette:

Balczer Erika Eszter
C511T3

Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak

Konzulens:

Dr. Herczeg Béla
Főiskolai tanár

Gyöngyös
2023

KORIANDER FAJTAVIZSGÁLAT BEMUTATÁSA A NÉBIH KERTÉSZETI FAJTAKÍSÉRLETI OSZTÁLYÁNAK TORDASI FAJTAKÍSÉRLETI ÁLLOMÁSÁN

Portfólióm témájának a fajtavizsgálat bemutatását választottam a koriander példáján keresztül. Amellett, hogy összefüggő szakmai gyakorlatom alkalmával ennek a nemzetközi szinten is jelentős fűszernövénynek számító faj, fajtakísérleti termesztését tudtam a legjobban megfigyelni, és szinte az összes vizsgálatában részt venni, több más oka is van választásomnak. Jelenleg, többek között a klímaváltozás hatására, kevés aktuálisabb probléma van a mezőgazdaságban, mint a megfelelő fajták kiválasztása. A fajtahasználat pedig az önellátási célú kiskertektől kezdve a kisebb termelőkön át a több tíz vagy száz hektáron gazdálkodókig jelentős szempont, a koriander pedig mindegyik csoportban megjelenhet termesztett fajként. Így tehát az új fajták engedélyeztetése, és a meglévők hosszabbítása és a fajtakísérletek folyamatának megismerése mind a fajtaelőállítónak, mind a termelőknek, mind pedig a fogyasztóknak érdeke.

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóságának Kertészeti Fajtakísérleti Osztályának egyik kísérleti állomása, mely az Élelmiszerlánc-biztonsági Centrum Nonprofit Kft. (ÉLBC) -vel szoros együttműködésben végzi feladatait, Fejér megyében, Tordason található. Ezen az állomáson került sor a koriander vizsgálatára is Dr. Fehér Marianna akkori, és Borbély Csaba jelenlegi témavezetők irányítása mellett. A kísérleti állomásokon kisparcellás vizsgálatokban teszteltük, hogy az adott fajtajelöltek megfelelnek-e a DUS követelményeinek. A vizsgálatokat az adott fajra vonatkozó vizsgálati irányelvekben (CPVO TP, UPOV TG, Nemzeti Irányelv) meghatározott tulajdonságok alapján végeztük. Mivel a vizsgálati irányelvek a legtöbb esetben nemzetközi szinten kerülnek összeállításra, így az egyezményben részt vevő tagállamok között a vizsgálat módja teljesen egységes, a kapott eredmények összevethetők. Megkülönböztethetőség tekintetében mennyiségi és minőségi és ál-minőségi tulajdonságok megfigyelése történt, egyöntetűség vizsgálatánál a nem fajtaazonos egyedek jelenlétének kizárása szükséges, állandónak pedig akkor tekinthetünk egy fajtát, ha szaporítóanyagából több szaporítási ciklust követően is ugyan azokkal a tulajdonságokkal jellemezhető növényállomány állítható elő.

A fajtakísérleti termesztést és vizsgálatokat megelőzően megfigyeltem az előkészületek folyamatát, a fajtaelőállító bejelentésétől kezdődően a határozatok megírását, a beérkezett anyagok rendszerezését, nyilvántartásokat, számlázást, illetve a témavezetők és bejelentők közti kapcsolattartás és kommunikáció formáit, a névválasztás ellenőrzését is. Ezt követően a

témavezető előkészületeit a faj vizsgálatához, és a kísérleti állomáson a kitermesztéssel kapcsolatos egyeztetéseket, tervezést is végigkövettem. A vizsgálatuk időtartama két év, melyből az első év vizsgálatait során voltam jelen. Fajtánként legalább 60 növényen, minimum két ismételtsében kell végezni a megfigyeléseket. Ezekből a megkülönböztethetőség vizsgálatához fajtánként minden 40 növényen kell értékelni az egyes tulajdonságokat. Ezek lehetnek vizuális vagy mérési vizsgálatok a teljes növénycsoporton, vagy egyesével a növényeken, illetve azok egyes szervein. A fajtaelismerés koriander esetében összesen 13 az irányelvben rögzített DUS tulajdonság alapján történik, melyek a következők: szik alatti antociános elszíneződése; sziklevél alakja; növény magassága; tölevelek száma; lombozat sűrűsége; lombozat zöld színének intenzitása; tölevél hosszúsága; tölevél karéjosottsága; tölevélen a csúcsi levélke nagysága; termés mérete; termés barna színe; termés alakja; virágzás kezdetének időpontja.

Az előkészületeket követően részt vettem a termesztés folyamatában. Mivel csak az őszi talajmunkákat végzik gépekkel, a parcellák kimérése és kijelölése, valamint a vetés volt az első fizikai feladatunk, melyet ismertettem. A helyrevetés időpontja, sor- és tőtávolság a szakirodalmi adatokkal megegyezően alakult, a palántakori megfigyelések megkönnyítésére azonban külön tálcás vetés is szükséges. A vetést követően az első fenológiai megfigyelések esedékesek, illetve az egyelés, valamint a folyamatos mechanikai gyomirtás. Az így kitermesztett fajtáknál a vizsgálat során minden egyes tulajdonságra példafajták állnak rendelkezésre, melyek alapján kalibrálható az adott tulajdonság felvételezése. A koriander tulajdonságainak megfigyelését, méréseink módját és folyamatát egyesével ismertettem, képekkel is dokumentálva a vizsgált részeket, vagy a vizsgálat elvégzésének menetét, illetve körülményeit. A DUS vizsgálaton megfelelt fajták állami elismerésben részesülnek, így a Nemzeti Fajtajegyzékbe kerülnek.

A vizsgálatok megfigyelése és elvégzése során arra a következtetésre jutottam, hogy a koriander fajtakísérleti kitermesztése, és DUS vizsgálata minden a szakirodalomban meghatározott, illetve az irányelvekben előírt követelménynek megfelel. Azonban a termesztéstechnológiát tekintve, némi modernizáció meglehetősen nagy hatással lehetne a munka színvonalára, emellett a kertészeti dolgozók számának növelésére lenne szükség. A kis területű, kisparcellás termesztés lehetővé tenné az innovatív agrár megoldások használatát. A különböző képalkotó- és felismerő rendszerek, a megfelelő informatikai háttér és nyilvántartások használata a fajták adatainak felismerésében, rendszerezésében és megőrzésében még sokkal hasznosabb eredményeket produkálna, valamint a fajtavizsgálatok hazai elvégzésének távolabbi jövőjét is megalapozhatná.